Ժ. ՏԱՐԻ — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՅՈՒՆԻՍ 1906 — ԹԻՒ 824

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Отговорникъ: СТЕПАНЪ КАНАРЯНЪ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիոյ համար տարեկան 12 ֆր. վեցամսեայ 7 «

Արտասահմանի համար տարեկան 15 ֆր. վեցամսեայ 8 «

Ամերիկայի համար տարեկան 3 տլ. վեցամսեայ 1.50 «

Յայտարարութեանց տողը առաջին երեսին համար 40 սանթիմ իսկ վերջին երեսին համար 20 սանթիմ է. երեքէն աւելի անգամներու համար 20 0/0 զեղչ կ'ըլլայ:

—o—

Վառնայի համար ձեռքէ 10 սանթիմ է

Նամակ եւ դրամ ղրկել խմբագրութեան հասցէին

Редакция на вѣстникъ "Шаржумъ" Варна

Redaction du journal „Charjoum» Varna (Bulgarie)

—o—

Պուլկարիոյ համար ձեռքէ 15 ՍԱՆԹԻՄ

Արտասահմանի համար ձեռքէ 20 ՍԱՆԹԻՄ

—o—

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

«ՇԱՐԺՈՒՄ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

Café Promenade Vienne

Այս շքեղ քաֆէն կը գտնուի Վիէննա Ֆրանց Ժօզէֆ քարափին վրայ. կըստանայ զանազան հայերէն թերթեր. Առհասարակ բոլոր հայ կամ արեւելքցի վաճառականները այս տեղ կը յաճախեն. Ուստի օտար երկիրներէ եկող հայերը կը հրաւիրուին դիմել հոս, ուր պիտի գտնեն իրենց յարմար դիւրութիւններ և անհրաժեշտ տեղեկութիւնները.

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ ՄԵՐ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

Տասնեակ տարիների ընթացքում հայութեան մեծ զանգուածի (կովկասահայ) մամուլը հնարաւորութիւն չունէր մեր յեղափոխական գործերը քննադատութեան ենթարկելու. Այն հայութիւնը որ թէ նիւթապէս և թէ բարոյապէս, կամայ և ակամայ նպաստում էր Տաճկահայաստանի ազատագրութեան գործին, բոլորովին խաւարի մէջ էր անցած դարձածների մասին. Նրա ստացած տեղեկութիւնները շատ չնչին էին, ու նա բոլորովին չէր կարողանում որ և է գաղափար կազմել թէ իր զոհողութիւնները որքան նպատակայարմար կերպով են գործադրվում և ինչ արդիւնքներ են տալիս. Տաճկաստանում հալածված, տանջված հայի կոտորումները, Կովկասից անցած փոքրիկ հրոսախմբերի ջնջումը, գիւղերի ու քաղաքների աւերումները, միայն նրան զգացնել էին տալիս թէ գործերը լաւ չեն գնում, թէ Տաճկահայի դրութիւնը լաւանալու ոչ միայն նշան չէ ցոյց տալիս, այլ հետզհետէ աւելի վատթարանում է, հակառակ այդ ամենին նա պարտաւոր է առանց հաշիւ տալու, առանց գործի ղուզն ու ծուծը հասկնալու դրամ և միայն դրամ տալ, առանց նոյն իսկ արժանանալու ստոյգ տեղեկութիւն ստանալու հաշիւների և գործի մասին.

Վերջերս Եւրոպայում պատահեցի մի կովկասցի դիրքով պարոնի, որը ինձ հաղորդեց թէ, այսինչ տեղում իր ձեռքով յանձնել է Դաշնակցութեան մարդկանց 14000 րուբլի և ընկալագիր անգամ չէ չէ ստացել այդ գումարի մասին, ու մինչեւ օրս էլ ո և է գաղափար չունի այդ գումարի գործադրման մասին.

Մի ուրիշ քողաքցի պարոն հաղորդեց որ մի քաղաքում 70000 րուբլու համար տեղական մի մարմին այնպիսի մի հաշիւ է ներկայացրել որ հաստատօ ոչ մի բան կայ թէ այդ գումարները իրօք իրենց նպատակին են ծառայել.

Մի երրորդ պարոն յայտնում է որ մի պարոն Դաշնակցութեան մի դիրքով անդամի հետ միասին մի վաճառականից, որի մօտ ազգային գործերի համար հաւաքված դրամ է գտնվել, դաշնակցութեան անունով մի գումար է վերցրել և մեկնել Եւրոպա անձնական ճամբորդութիւն կատարելու...

Դեռ չեմ խօսում Կովկասի ներկայ պղտոր վիճակում, հայդուկների, հայդուկապետների, գործիչների կատարած զեղծումների, թալանումների, կաշառառութիւնների մասին, որոնք պայծառօրէն ցոյց են տալիս թէ Դաշնակցութեան որոշ վարչական մարմիններ պարզապէս վերածվել են ռուսական կամ տաճկական պաշտօնատների...

Այս բոլորի հանդէպ այսօր Դաշնակցութիւնը Կովկասում, արտասահմանում մեծաքանակ մարդկանց ռոճիկներ է տալիս, այնքան ռոճիկո՛րտնով տեղով ապահով ապրէն. Մեծաքանակ գումարներ տրվում են միայն հաճելի բանտարկեալներին պահելու համար... հազարաւոր ռուբլիներ. Կատարվում են անմիտ և աննպատակ ճամբորդութիւններ, պարապ գործիչ անուն կրողներ մի երկու ամիս մի տեղում մնալուց յետոյ այդ տեղից հեռանում են, ժողովրդի աչքին չը զարնելու համար. գործիչի պատրուակով անցնում մի ուրիշ շրջան լոկ իրենց գոյութիւնը պահպանելու համար.

Այս բոլորը գոյութիւն ունենալուց յետոյ, ինչպէս վերը ասացի կովկասեան հայ մամուլը հնարաւորութիւնը չունէր խօսելու, մերկացնելու դառն իրականութիւնը, սակայն վերջերս, ինչպէս երեւում է, շնորհիւ ռուս կեանքի մէջ մտած թեթեւ փոփոխութիւնների այդ տեղի մամուլն էլ կարողանում է քննադատել, իւրերի կացութիւնը պարզել... «Արշալոյս», «[illegible]» թերթերը և «Մուրճ» ամսագիրը սկսեցին քննադատական ուղղութեամբ յօդուածներ տալ և եթէ մամուլի ազատութիւնը Կովկասում աւելի հաստատուն հիմերի վրա դրվի, անշուշտ քննադատական ուղղութեամբ յօդուածները պիտի շատանան, կովկասցու աչքերը կը բացվեն, և նա կըսկսի աւելի գիտակցօրէն վերաբերվել դէպի տաճկահայի ազատութեան գործը...

Յեղափոխական անուն կրող և միայն քարոզողներ արտադրող մամուլը այլեւս պէտք է կորցնէ իր նշանակութիւնը—միակողմանիութիւնը և պարտաւորված պէտք է լինի ամեն բան մարդագոյն գոյնով ներկայացնելու ախտից գոնէ մասամբ ազատվել. Մաղթենք ուրեմն որ կովկասահայ մամուլը շուտով ավարտի իր կաշկանդումներից որպէսզի հնարաւորութիւն ունենայ խօսել ժողովրդի աչքերը ծածկող արհեստական քօղը պատռել...

ՎԱՐԴՕ

ՄՕՏԻԿ ԱՆՑԵԱԼԻՑ

(Արտատպած «Մուրճ»էն)

(Շար. նախորդ թիւէն)

Դուցէ ոչ մի խօսք մեզանում այն աստիճան չարաչար գործածուած չը լինի ինչպէս ժողովուրդ բառը. Իւրաքանչիւր անհատ, խմբակ, կուսակցութիւն, իր սեփական հայացքներին եւ ձգտումներին աւելի կշիռ տալու համար խօսել է «հայ ազգի, ժողովրդի» անունից. Տեսնենք ո՞րքա՞ն իրաւունք են ունեցել այս յաւակնոտ «ներկայացուցիչները» ժողովուրդ, ազգ բառերի տակ իսկապէս հայ ժողովրդի եւ ազգի գէթ մեծամասնութիւնը հասկանալ. Մենք վերեւում տեսանք թէ ի՞նչ խաւերից է կազմուած հայ ժողովուրդը. պարզ է թէ ո՞ր չափով կարելի էր այդ գիւղացիութեան, արհեստաւոր դասի եւ վաճառականութեան մէջ գիտակցութիւն գտնել. Հասկանալի է, որ Կ. Պոլսի եւ Թիֆլիսի մեր «գրական-դպրոցական-եկեղեցական» ջոջերը իրենց համակրող, համախոհ կամ ստորադրեալ խմբակներին էին «ազգ, ժողովուրդ» անունը տալիս. Գաւառներում կորած գիւղացիութիւնը եւ քաղաքի արհեստաւոր դասակարգը ի նկատի չէր առնւում. Ինչ «հասարակական կարծիք» կարող էր կազմուել այդպիսի իրականութեան մէջ, երբ, հասարակական գործերով հետաքրքրուող «ընթերցող» մասը մի ողորմելի թիւ էր կազմում. Հռչակաւոր «Հիւսիսափայլը», տարածուելով ռուս վարչութեան աջակցութեամբ, 2—3 հարիւր բաժանորդ ունէր. «Մշակը» մինչեւ իր հիմնադրի մահը չկարողացաւ 1500ի էլ հասնել. Թողէք Պոլսում լինէր դրանց քառապատիկը. Այդ մի բուռն հետաքրքրուողները կարո՞ղ էին «ազգի, ժողովրդի» ձգտումների եւ պահանջների արտայայտիչները լինել. Ի հարկէ ոչ:

Բայց գուցէ այդ մի բուռն հասարակութեան ղեկավարները լաւ ճանաչում էին գաւառներում կորած մոռացուած բուն հայ ժողովուրդը, նրա ոգին, նրա կարիքները, ուսումնասիրում էին նրան կացութիւնը եւ այնպէս միայն հրապարակ գալիս ու ծրագիրներ, վճիռներ կայացնում. Համոզուելու համար որ ժողովուրդը ճանաչելու, նրա կացութիւնը ուսումնասիրելու նպատակով ոչ մի փորձ չի արուել մեր գրականութեան «փառաւոր» կոչուած

շրջանում՝ բաւական է թերթել այդ ժամանակուայ լրագրներն ու հանդէսները։ Անշուշտ «ազգը» տուել է այն, ինչ կարողացել է, ինչ ոյժ ունէր այն ժամանակ, սակայն մեր ասելն էլ հէնց այդ է որ ազգը չունէր գրական գիտութեան գրական մտածողութեան բարձրութեան վրայ կանգած գործողներ, ղեկավարներ, այլ լոկ գաղափարախօս ռոմանտիկներ եւ անգիտակից մասսա։

Ցոյց տալու համար թէ ո՞ր աստիճան խղճուկ բան է մեր այդ փառաւոր շրջանի գրականութիւնը, որով մենք պարծենում ենք, ինչպէս աղքատը իր կարկատուն ցնցոտիներով, մենք առաջ բերենք Գամառ—Քաթիպայի նշանաւոր «ազատ երգերը», որ գլխից հանեցին այնքան պատանիներ, խեղաթիւրեցին այնքա՜ն առողջ դատողութիւններ։ Առանց ազգային ինքնահաւանութեան կարդացէք այդ ոտանաւորները եւ, չենք ասում գեղարուեստական հաճոյք, գէթ հետեւողութիւն գտէք յոխորտանքով, անպարծութեամբ լի բազմաթիւ տողերի մէջ։ Այս ձեւով էին ուզում «հայ ժողովուրդը եւ ազգը» ազատել... Թողնում եմ «Վանեցու աղօթքը» «Վանեցու հայր մերը», «Վանեցու մօր երգը»—կարդացէք Նրա «Վանեցի կտրիճը»։

. . . . .

Այդ ոտանաւորի ոգին արդէն երեւում է Նրա ամբողջութիւնից, մանաւանդ մեր ընդգծած խօսքերից։ Այդքա՜ն մեծամտութիւն ներշնչելով հայի մէջ նա «Ձայն բարբառոյ յանապատի» ոտանաւորում յայտնում է թէ.

. . . . . .

Այսպիսի յոյսեր եւ զգացմունքներ էր տարածում հայ ժողովրդի մէջ Նոր-Նախիջեւանում նստած բանաստեղծը, մանուկի հասկացողութիւն ունենալով հայ ժողովրդի կացութեան, երկրի պայմանների մասին. Նրան ի՞նչ փոյթ բուլղարները ապստամբել են, պէտք է հայերն էլ չտապեն նոյնը անելու։ «Փրկութիւնը շատ մօ՞տ է», «անդարձ անցնի լաւ ժամանակը»

1879 թուականին նա գրում էր.

. . . . . .

Ուրեմն միակ խոչնդոտը փոքրոգութիւնն է, աւելի ոչինչ։ Սակայն յետոյ ինքն էլ է տեսնում որ դա միակ պատճառը չէ.

. . . .

Սակայն բանաստեղծը յայտնում է թէ.

. . . .

Եւ ինչպէս չը սիրել մի ազգ, որ ամբողջապէս առաքինութիւն է եւ Նրան հալածում են միայն նախանձից.

. . . . .

Ի՞նչքան քիչ բան է պակասում «աշխարհ տիրելու» համար...

. . . .

Հետեւաբար, զարմանալի չէ երբ «Ամպամած Մասիսը» հպարտութեամբ ասում է.

. . . . . .

Եւ ահա "կաթողիկոս կոնդակ, Ղեւոնդ, Եղիշէ, Վարդան" եւ այլ «հայկական զօրութիւններ» մէջ են գալիս՝ Հայաստանը փրկելու, նոյնիսկ անզէնք.

. . . . .

Իսկ մի այլ տեղ հայ զինուորը» ասում է.

. . . . . .

Բանաստեղծը մի այլ տեղ գտնում է աւելի դիւրին միջոց Հայաստանը դրախտ դարձնելու.

. . . . .

Այսպիսի «ազատ երգերով» ոգեւորող «ժողովրդի» էլ ի՞նչ էք պահանջում։

Այդ ազատ երգերից կարող էք եզրակացնել թէ ինչ գաղափար ունէր երկրի իրական պայմանների մասին Դոնի ափերից ապստամբութիւն քարոզող Գամառ Քաթիպան։ Զենք ուրանում որ պատանեկան խակ ուղեղների վրայ այդ ազգասիրական-ռազմական երգերը դիւթիչ ազդեցութիւն էին գործում եւ կըտրճի աչքից քունը փախցնում...

Առողջ դատողութիւնը սպանող պակաս ազգասիրական հաշիւ չէր պարունակում եւ Րաֆֆիի անընդգնյիզ վէպերի մէջ։ Թէեւ Պարսկաստանում ծնուած Րաֆֆին անծանօթ չէր Թիւրքաց Հայաստանի րէալ պայմաններին, որովհետեւ յիսնական թուականների վերջում պտտել էր Վասպուրականում եւ Տարօնում, սակայն 1876 թուականի բալկանեան դէպքերն եւ «Արծրունու չկօլան» առանց ազդեցութեան չմնացին եւ Նրա վրայ Սլաւօնական ազգերի ազատութիւնը բորբոքել էր եւ Նրա արեւելեան ճոխ երեւակայութիւնը. անալոգիան պատրաստ էր իսկ տարբերութիւնների մասին ո՞վ էր մտածում։ Եւ ահա նա եռանդով սկսում է գրել «Խենթ», «Կայծ» եւ առհասարակ մի շարք ազգային վէպեր, որոնց մէջ դաւադիր-ապստամբական հերոսների ֆանտաստիկ ծըրագիրներ է դուրս բերում եւ դիւթում Նրանց խիզախ քաջագործութիւններով հայ միամիտ ընթերցողին այնպէս, ինչպէս Սերվանտէսի ժամանակակից սպանական վիպասաններ խելքից հանում էին իրանց ասպետական ռոմաններով Դոն-Կիխոտին կամ ինչպէս մեր ժամանակներում Մայն-Րիդը ոգեւորում էր տղայամիտ պատանիներին... Այդպիսով Գամառ Քաթիպայի եւ Րաֆֆիի հայրենասիրական գործերը հայ անճաշակ եւ անզարգացած ընթերցողների մէջ հոգեկան մի այնպիսի դրութիւն էին առաջացրել, այնպիսի համաճարակ ստեղծել որ, քաղաքավարի ոճով, կոչւում է, ամբոխային պսիխոզ..

Թէ որ աստիճանի զօրեղ էր Րաֆֆիի հերոսների հմայքը մեր երիտասարդների երեւակայութեան վրայ— այդ երեւում է Նրանից որ յեղափոխականները իրանց համար կեղծ անուններ ընտրում էին Րաֆֆու վէպերից. Ասլան, Կայծ, Ֆարհատ եւն, եւն։ Իր վառ երեւակայութեամբ, պատմելու դիւթիչ ընդունակութեամբ այժմ էլ Րաֆֆին խենթենացնող նշանակութիւն ունի մեզանում եւ ոչ մի գրողի գրքեր չունեն այն աջողութիւնը, ինչպէս նրանը։ Իհարկէ աւելի զարգացած, քննադատաբար վերաբերւող ընթերցողը կարող է չենթարկուել Նրա քարոզներին, սակայն պատանեկութեան, անհաս ուղեղների վրայ ազդեցութիւնը ուղղակի շշմեցնող է։ Զարմանալ պէտք է թէ ինչ դիւրութեամբ է Րաֆֆին «ազատում Հայաստանը» եւ նոր կարգեր հիմնում այն տեղ, քաղաքակրթում քրդերին եւն։ Այդ ցնորքները այնքա՜ն դիւթիչ էին, այնքան գրաւիչ որ իսկապէս ոգեւորում էին երիտասարդութիւնը.

(Շարունակելի)

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

(ԵՕԹ ՀԱՐԻՒՐ ՏՕԼԱՐ ՏՈՒԳԱՆՔ)

„Երիտասարդ Հայաստան"ի մէջ կարդում ենք հետեւեալը. „Ահա Պոստոնի բալձր. դատարանի վճիռը. այն դատարանը, որտեղէն յաղթական դուրս գալ կարծեցին եօթն անգամ աւելի մեծ տուգանքի ենթարկեց „Հայրենիք"ի խմբագիրը"։

„Ողբամ զձեզ, ո՜վ Դրօշակեաններ, գիտեմ որ զժգոհ պիտի մնաք այդ վճռին ու ակռայ պիտի կրճտացնէք պ. Մարգարեանի դէմ, և եթէ միջավայրը ներէր, ցոյց կտայիք անոր թէ „ամենակալ Դաշնակցութեան" ուժը, ինչպէս Կովկասի ու Պարսկաստանի մէջ ձեր ժանգոտած դաշոյնը կը խրէք ձեր արիւնակիցներուն կողքին"։

Այժմ հարց—ո՞վ պիտի վճարէ այս 700 տօլար տուգանքը և մինչեւ ցարդ եղած դատարանական ծախքերը, որոնք ընդամենը 1000 տօլարէն շատ պակաս չեն։ Միայ—տիպլոմատոր փչո՞ւղը. բայց չէ՞ որ դրօշակեան հետեւողներուն համոզեր են որ նա 6 տօլար (՞՞) շաբաթական կստանայ և տարին յիսուն տօլարով ալ հանգանակութեան կը մասնակցի։

„Ինչ՛ թէ ո՞ւր կերթան „երկրի կռւողներուն" անունով հաւաքուած տօլարները ու փամփուշտի դրամները"։

Այս տեղեկութիւնից հասկացւում է որ պ. Վռամեան իր գրական ախտի և հակառակ. կուսակցութեան պատկանողներին մրոտելու հիւանդ եռանդի պատճառով 5000 ֆրանք տուգանքի է ենթարկվել։ Մենք խորհուրդ կտայինք այդ դժուար կացութիւնից դուրս գալու համար դիմել Ֆիլիպէ, այնտեղ շատ վարժեն յեղափոխական դրամներով մասնաւոր հաստատութիւններ պահել, ժողովրդին համոզելով որ այդ դրամները ժողովուրդը ինքնաբերաբար իր քաղաքէն կուտայ։ կամ թէ դիմել արեւմտեան բիւրոյի օգնութեան որ կարող է Ամերիկայի կենտրոն. կոմիտէին—գրել։

ԹՈՒՐՔՕ-ՔՐԴԱԿԱՆ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻ ՔՍԱՆԵՒՀԻՆԳԱՄԵԱԿԸ

1880—1905

(Նիւթեր հայոց նորագոյն պատմութիւնից)

Դ.

(Շար. նախ. թիւէն)

Նա խորին շնորհակալութիւն յայտնեց Անգլիոյ կառավարութեան, Նրա բարեհաճ բարեկամութեան զգացմանց համար դէպի Թիւրքիան, որ միշտ պէտք ունի Անգլիոյ պէս մեծ եւ հզօր ազգի օժանդակութեան՝ թշնամեաց դիմադրել կարենալու համար։ Շէյխը շատ ուրախ է լսելու որ մօտիկ Վան քաղաքում էլ հաստատուել է Անգլիական կոնսուլատ եւ մի բարի, ազնուական անձին, որպիսին է իր յարգելի հիւրը, յանձնուել է հիւպատոսութեան մեծ ու կարեւոր պաշտօնը։ Ճիշտ է և ցաւալի որ մերթ ընդ մերթ կայսերութեան մի որ և է մասում անօրէն, անիրաւ մարդիկ ապստամբութեան դրօշակ են պարզում Օսմանեան բարեխնամ տէրութեան դէմ, սակայն դժբաղդաբար դրանք յաւէտ քրիստոնեայ ցեղեր են եղել միշտ, օրինակ յոյները, վալախները, սերբերը, ղարադաղցիները, և վերջերումս էլ բուլղարները ու կրէտացիք, իսկ գալով իսլամ տարրին՝ մանաւանդ քիւրդ ցեղերին Նրանք էլ—Համդ ուլլահ Օսմանեան փառապանծ Սուլթաններին ամենահլու, հնազանդ և հաւատարիմ հպատակներ են եղել միշտ եւ հայրենիքի պաշտպանութեանը համար էլ միշտ ի պահանջել հարկին իրենց արիւնը թափել են, քանի որ զօրքն ու զինուորը միշտ Նրանցից է տանւում։ Թէ շնորհիւ Սուլթանին այստեղ Հաքեարիում էլ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ եղեր. միայն թէ չարամիտ մարդիկ սուտ լուրեր են տարածել Վանում քրդերի մասին, բայց ինքը Շէյխը իր գլխովը կարող է երդուել որ ոչ մի խլրտում, ոչ մի շարժում չկայ պետութեան դէմ եւ չի էլ կարող լինել, քանի որ բոլոր քրդերը չափազանց գոհ և շնորհակալ են մասնաւորապէս Սուլթան Համիդից, որ մեծ սէր ու վստահութիւն է տածում դէպի մեզ քուրդերս, և նա շատ բարի մտքեր ու նպատակներ ունի քուրդ ժողովրդի համար, որոնք հետզհետէ պիտի իրագործուեն ապագային, ինչպէս որ Նորին մեծութիւնը իր բերանով անձամբ Շէյխին ասել բարեհաճել է, երբ նա մի քանի ամիս առաջ պատիւ եւ երջանկութիւն է ունեցել Նրան ներկայանալու Եըլդըզի պալատում։ «Թող Ալլահը Նրա կեանքի օրերը հազարապատիկ աւելցնէ», ասեց Շէյխը յուզուած, վերջացնելով իր ճառը, «քանզի Նրա օրով քուրդ տարրը իր բազմադարեան վայրենութիւնից դուրս պիտի գայ լոյս աշխարհ և պիտի մտնէ փառքի ու բարօրութեան ասպարէզը»։

Հիւպատոսը և մենք ամենքս յոյժ զարմացած մնացինք Շէյխի այս պերճախօս ճառի մասին, որով նա կատարեալ աջողութեամբ ժխտել էր Նրան վերագրեալ ամեն ամբաստանութիւն՝ ապստամբութիւն սարքելու եւ արշաւանք գործելու նկատմամբ Դուք բոլորովին մտքից էլ պիտի չանցկացնէիք որ այդ հմտութեամբ և տակտիկայով խօսող մարդը լեռնական պարզամիտ, վայրենի մի քուրդ կրօնաւոր լինէր։ Ընդհակա-

„Մեր հաշւին Վռամեանին յանձնեցէք 5000 ֆրանք, իր մասնաւոր համակրողները այդպիսի մի գումար արդէն մեզ ուղարկել են, այս ձեւի դրամ ստանալուն շատ վարժ է Փիլիպէի մասնաւոր վարժարանի կառավարիչը. որը Հայաստանը փրկող, ապագայում, երկսեռ սերունդ է պատրաստում. Յետոյ մի ուրիշ միջոց էլ կայ… բայց ոչ այդ միջոցը առայժմ չենք մատնանշի…. Երբ Վռամեանը շատ նեղը մնայ, այն ժամանակ….

Ռուսական առածն ասում է „երբ դժբախտութիւնները սկսին, տանդ մեծ դռները բաց». հիմա խեղճ Վռամեանին է…… այդ տուգանքն էր պակաս. այդ էլ վրա եկաւ.

⁂

Իմ բացակայութեան միջոցին երկրի մի շրջանի Դաշնակցական ընկերոջից խմբագրութիւնը մի նամակ է ստանում, որից աւելորդ չենք համարում քաղել հետեւեալ տողերը. „Գալով պր. Վարդոյի մասին …..խաններու կողմէն ինձ կիմացնեն թէ Վարդոյի և Դաշնակցութեան հակառակութիւնը այնքան յառաջ պիտի երթայ որ Վարդոյին տէրրորի պիտի ենթարկեն. ես պատրաստ եմ ամեն զոհողութիւն յանձն առնել ձեզ օգնելու. մի վլանաք ձեր հրահանգները ինձ տալու վստահ ըլլալով իմ անկեղծութեանը. մեծ կէսը կը կազմենք այս շրջանի մէջ կարող և բոլորովին զոհող երիտասարդութեամբ».

Այս նամակը երկու իրողութիւն է պարզում. Ա. որ Դաշնակցութեան որոշ շրջանակների մէջ Վարդոից ազատվելու միակ ճարը սպանութիւնը—ոճիրն են գտնում. ու այդ ուղղութեամբ պրոպականդ է լինում և երկրի մէջ, ստոր միջոց ստորացած մարմինների համար. Երկրորդ՝ որ հակառակ բոլոր ստոր ճիգերի՝ պաշտօնական յայտարարութիւնների երկրի գործող երիտասարդութեան մի խոշոր մաս, որ արժէ ամբողջ արտասահմանը, իր գործիչներով և բիւրոներով ու կենտրոնական մարմիններով, Վարդոյից հրահանգներ է ուզում. ինչպէս մենք հրահանգ չենք տայ որ ձեռքը ընկածներին հաւի պէս մորթեն. Մենք մեր հրահանգը տալիս ենք հրապարակով այդ կարճ և անձնազոհ երիտասարդներին.—Ձեր ներքին գործերը վարեցէք անկախօրէն. ոչ մի արտաքին ազդեցութեան մի ենթարկվեցէք. Աշխատեցէք անպատճառ ձեզնից պատգամաւոր ուղարկել ընդհանուր ժողովին. դուրս գտնվողներից ոչ ոքի ձայն մի տաք. Իմ կեանքի մասին ապահով եղէք. Ամեն միջոց ձեռք առնված է այդ կեանքը պահպանելու, ոչ նրա համար որ ես շատ եմ գնահատում այդ կեանքը, այլ որ նա պէտք է Դաշնակցութիւնը մաքրագործելու գործին ծառայելու համար. եթէ պատահի որ մի աղտոտ ձեռք գաղտնագողի խլէ այդ կեանքը. Դաշնակցութեան չէֆերի գլուխներն էլ կը թռչեն. Միայն դուք չէք որ հետաքրքրվում էք իմ կեանքը պահպանելու խնդրով. ձեզ պէս անաչառ ընկերներ ամեն տեղ կան.

ՎԱՐԴՕ

Ուսուցչ. մարմին
Ազգ. երկ. վարժարանի
Ռուսճուք
21 Յունիս 1606 Պատուարժան
Թիւ 102 Խմբագրութիւն
«ՇԱՐԺՈՒՄ» լրագրի
Վառնա

Ուսուցչ. խումբս՝ յունիս 17ին, ԼՕՄի պարտէզին մէջ, սարքեց Գրական-Երաժշտական երեկոյթ մը. «Առաջս» Նուագախումբի մասնակցութեամբ՝ Ուսուցչ. անդրանիկ Համագումարին առթիւ՝ Ռուսճուքէն երթալիք ուսուցիչներու ծախքերը հայթայթելու համար.

Ռուսճուքի Հոգաբարձութեան ներկայացուած հաշուեկշռին համաձայն՝ զուտ հասոյթ գոյացած է 323.85 ֆր.

Ուսուցչ. խումբս՝ հրապարակաւ իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ «Առաջս» Նուագախումբին՝ որ չի զլացաւ իր բարեացակամ օժանդակութիւնը, շնորհակալութիւն նաեւ՝ Ռուսճուքի կրթասէր Հայ հասարակութեանց. որ իր ներկայութեամբ քաջալեր հանդիսացաւ Ուսուցչ. խումբիս սոյն ձեռնարկին.

Ուսուցչ. մարմնոյն կողմէ՝

Ատենադպիր Ատենապետ
Մ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ Ս. ԱՊԱՋԱԵԱՆ
(կնիք

Ի ՆՊԱՍՏ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՍՈՎԱԾՆԵՐԻՆ

—○—

Արարատեան Թատերասիրաց խումբը յառաջիկայ յուլիս ամսոյ 1ին, Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին պիտի ներկայացնէ մեր հանգ. երիտասարդ Բանաստեղծ-Դրագէտի անմահ Դուրեանի՝

— ՍԵՒ ՀՈՂԵՐ —

կամ

— ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՇԵՐԸ —

ողբերգութիւնը. Միջնարարներուն պիտի նուագէ տեղւոյս նորակազմ նուագախումբը.

Կը յուսանք թէ Շումլայի հայ հասարակութիւնը—ինչպէս ուրիշ առիթներու ցոյց տուած է իւր նիւթական եւ բարոյական աջակցութիւնը ազգօգուտ ձեռնարկներու—այս անգամ եւս չպիտի զլանայ օգնել Վասպուրականի սովեալներին.

Վարչութիւն
Արարատեան Թատ. Ընկերութեան
22 յունիս 1906 (կնիք)
Շումլա

ԿՐԿԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆ

Օրմանեան՝ ինչպէս օտար թերթերը հաղորդեցին, գրաւոր հրաժարական տուեր է Սուլթանին եւ լըր թէ դեռ հաստատ կը մնայ այդ որոշման վրայ. թէ այդ գրաւոր հրաժարականը ինչ պատճառաբանութիւններ կը պարունակէ իր մէջ մանրամասնօրէն յայտնի չեն. Արդեօք Օրմանեան չնչին թէ ազգին կացութիւնը աչքի առջեւ ունենալով, պատճառաբանութիւններ բերած է մէջ-տեղ, եւ լրջօրէն ու մանրամասնութեամբ պարզած է հայ ժողովրդին կացութիւնը, որ անխօս զոհն է թուրք վարչութեան եւ աւազակաբարոյ արիւնռուշտ ցեղերուն.

Ձեմ յիշեր այս քանի երրորդ անգամն է որ Օրմանեան կը հրաժարի ու քիչ մը քօքէթրի ընելով Սուլթանին հանդէպ նորէն սուսիկ փուսիկ իր տեղը կը նստի շարունակելով վայելել Սուլթանին վստահութիւնը.

Բնորոշիչ է Սուլթանին պատասխանը այս նոր հրաժարականին դէմ. —«Ըսէք որ պատրիարքը իմ վստահութիւնս կը վայելէ».

Ասկէ կը հասկցուի որ Սուլթան պատրիարքին հրաժարման շարժառիթը կենդունի որ հայոց ժողովրդապետը կասկած ունի թէ Սուլթանին աչքէն ելած է, ատոր համար հրաժարեր է, բայց ոչ թէ իր ժողովրդին անտանելի կացութիւնն է որ զինքը ստիպած է այդ քայլը ընել. Ճիշտ քօքօթական դարձուածներ որոնք տեղի կունենան կասկածոտ տարփուհիներու եւ տարփածոներու միջեւ.

„Ըսէք որ պատրիարքը իմ վստահութիւնս կը վայելէ. ըսեր է Սուլթանը. արդեօք տեղը վերջապէս ժամը վայրկեանը չէ՞ր—որ Օրմանեան գոնէ անգամ մը իր պատրիարքութեան ամբողջ շրջանին մէջ առնականօրէն պատասխանէր—«այո Սուլթան, քու վստահութիւնդ կը վայելեմ, բայց ժողովրդին վստահութիւնը չեմ վայելեր. իսկ իմ պատրիարքութիւնս շարունակելու համար այդ վստահութիւնն է պէտք ինծի, ոչ թէ ձերը… իսկ ժողովրդին վստահութիւնը ձեռք բերելու համար պէտք է որ ես անոր շահերը պաշտպանեմ բայց ոչ թէ անոր վիզը կտրող, արիւնը քամող, միսը բզկտող գործիքներուդ յարատեւութեանը համար աղօթքներ եւ մաղթանքներ կարդամ».

Արդեօք սպասե՞նք որ սատանան այս անգամ այսպիսի կատակ մը ընէ եւ Օրմանեան հակառակ մեր ամբողջ յոռետեսութեան, իր քաղաքացիական արիութեանը մասին, ելլայ այդպիսի պատասխան մը տայ եւ պնդէ իր հրաժարականին վրայ.

Յեղափոխական կազմակերպութիւնները դադարի մէջ են ու ան-

ռակը պիտի կարծէիք թէ դուք դէմ առ դէմ գտնւում էիք մի ճարպիկ դիպլոմատի հետ.

Անգլիացին սակայն դեռ բոլորովին յուսահատուած չէր թւում Շէյխից վերջապէս մի որ եւ է բան հասկանալու իր ապագայ ծրագիրների մասին, ուստի եւ շարունակելով իր ընդհատած ճառը յարեց—Ձեր այդ բոլոր ասածը շատ լաւ է բայց մի բան կայ որ կայսրութեան հեռաւոր անկիւններում, ուր սուլթանի աչքը չի կարող թափանցել և նրա կամքն ու հրամանները պէտք եղած չափով եռանդով և երկիւղածութեամբ չեն կատարուած լինում, բնական է որ զեղծումներ և զրկանքներ էլ գործուեն, ի վնաս տէրութեան հաւատարիմ հպատակներին և հակառակ Սուլթանի բարի կամեցողութեան, հետեւաբար ժողովրդեան այս կամ այն մասը կարող է դժգոհ լինել և մղուել դէպի ապստամբութիւն. ես առաւել այս հեռաւոր լեռնական երկրում մասնաւորապէս քուրդ ազգաբնակութիւնը անտարակոյս դժգոհութիւններ ու գանգատներ կրնայ ունենալ անարժան պաշտօնեաների գործած չարիքների եւ կամայականութեանց պատճառով, և որովհետեւ նրանց արդար բողոքի ձայնը տեղը չի հասնում, բնական է որ տաք գլուխ մարդիկ յուզուեն, նրանց սրտերն ըմբոստանան և այս կերպով անախորժ խլրտումներ եւ շարժումներ առաջանան ուստի ես իբր ներկայացուցիչ վեհ. Թագուհու. թո՛ղ Աստուած օրհնէ՛ նրան. (սա մի բարեմաղթութիւն է զոր անգլիացիք իրանց պաշտօնական խօսակցութեանց մէջ յաճախ կրկնում են, որպէս մահմեդականք իրանց մարգարէի անունը արտասանելիս պէտք է միշտ կրկնեն «Ալէյքամ-էսլ-Սալամ» բացագանչութիւնը) յայտնում եմ ձեզ որ այժմս Կ. Պոլսում համախմբուած է մեծ պետութեանց դեսպանախորհուրդը, որին մասնակցում է նաեւ Պապը Սալին—բարձր դուռը այդ ժողովում Օսմանեան կայսրութեան վարչական դրութեան մէջ ռէֆորմներ մտցնելու մասին լուրջ խորհրդակցութիւններ են տեղի ունենում ամեն օր եւ բոլոր հպատակ ազգերի վիճակը բարուոքելու պիտի ձեռնարկուի ի մօտոյ. դուք քրդերդ ալ ինչ որ ունիք ցաւեր ու պահանջներ, որոնց դարմանելու բաւականութիւն տալ դուք չէք կարող, բայց մեծ պետութիւնները կարող են եւ յօժարակամ, ուստի եւ փոխանակ քրդերը իրանց իրանց արդարութիւն անել ջանալու, աւելի բանաւոր եւ օգտաւէտ կը լինէր ուղղակի դիմել դեսպանախորհրդին մի տեղեկագրով ձեր ժողովուրդի վիճակի բարելաւութեան համար պահանջուած կարգ ու կանոնների մասին, եւ ես ամենայն ուրախութեամբ յանձն կառնէի մի այդպիսի տեղեկագիրը ընդունել ձեզանից եւ մատուցանել ժողովին մեր մեծ դեսպան լորդ Դիւֆերենի միջոցով, որպէս ես արեցի Մուշ, Բիթլիզ եւ Վան նահանգների հայ ժողովրդեան առաջնորդների ինձ մատուցած այդ տեսակ տեղեկագիրների եւ առաջարկած ռէֆորմների ծրագիրների մասին եւ վստահ եմ որ շնորհիւ վեհ. Սուլթանի բարեհաճ մարդասիրութեան եւ կամեցողութեան ի մօտոյ նրանց (Հայերին) պահանջներին մեծ բաւարարութիւն պիտի դրուի.

—Ինչպէս Ձեզ ասացի, պատասխանեց Շէյխը, մենք ոչ մի դժգոհութիւն կամ գանգատ չունինք մեր տէրութիւնից, եւ եթէ ունենայինք ալ, ուղղակի կը դիմէինք նորին մեծութեան մեր բարեգութ Սուլթանին,

կարող բողոքի նշանակիչ ժեստ մը ընելու. Օրմանեանին համար ամենէն յարմար առիթն է մէկ անդամէն բարձրանալու իր անկեալ վիճակէն։ Կըսեն որ գիւանագէտ մըն է. գիւանագէտները միայն սողալով չէ որ կը յաջողին, կան վայրկեաններ որ կը ծառանան հակառակորդին դէմ. կը կարծենք որ հիմա Օրմանեանի համար այդ վայրկեաններէն մին հնչած է, մանաւանդ որ ինչպէս կը լսուի, զինքը շրջապատող բարձր հոգեւորականութիւնն ալ զինքը կը քաջալերէ։

Հայրիկը, եկեղեցական խնդիրներու միջոցին մէկ իր բռնած կորովի եւ անզիջող դիրքովը, ռուս կառավարութեան հանդէպ. ոչ Սուլթանի, մէկ վայրկեանի մէջ վերստացաւ այն յարգանքը եւ սէրը զոր գրեթէ կորսնցուցած էր. Օրմանեան չի՞ կրնար արդեօք ծերունի հայրապետին կրթիչ օրինակէն ազդուիլ։

Յուսա՞նք արդեօք որ այս տողերը դեռ լոյս չը տեսած հեռագիրը լուրը չը պիտի բերէ—Օրմանեան զոհ միալով որ Սուլթանի վստահութիւնը կը վայելէ—իր հրաժարականը եթէ առաւ, իջաւ Մայր եկեղեցի եւ Սուլթանին արեւշատութեանը համար ջերմեռանդ մաղթանքներ կատարեց։

ԴԻՏՈՂ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԹԱՒՐԻԶ 15/28 Յունիս 1906

Մեծարգոյ խմբագիր,

Յանուն ճշմարտութեան խնդրում ենք տեղ տալ մեր այս նամակին։

Թաւրիզում Դաշնակցականների կողմից ատրճանակի 33 գնդակների և դաշոյնի 3 հարուածներով ծակծկուած Հնչակեան զինւոր Մհերի սպանութեան մասին „Այժմ“ում Մայիս 2 թւով լոյս տեսաւ մի յօդուած, որի պատճէնը տառացի կարդում ենք նաև „Շարժում“ի թիւ 816ի մէջ „Ոսկ“ ստորագրութեամբ։

Պ. Թղթակիցը նկարագրելուց յետոյ թէ „մարդասպանութիւնը... իր վայրագութեամբ յուզեց և զայրոյթով համակեց ամբողջ ազգաբնակութիւնը, թէ՝ „ժողովրդի ցասումը խիստ բուռն է դէպի ոճրի հեղինակները“ աւելացնում է.—

„Այժմ Թաւրիզում որոշել են բոյկոտի ենթարկել այդ կուսակցութիւններին (ուզում է ասել և Հնչակեաններին) և չյաճախել նրանց ներկայացումներին, դասախօսութիւններին եւլն. եւլն.“

Ինչ որ չարամտութեամբ Թղթակիցը բոյկոտը վերագրում է և Հնչակեաններին, մի՛ բան որ բացարձակ և ստոր սուտ է։

Այո՛ Թաւրիզի երիտասարդութիւնը թռուցիկ բաց թողեց և յայտարարեց բոյկոտ Դաշնակցութեան դէմ և այդ լոյս տեսաւ „Կեանք“ի թիւ 9 ում։

Թաւրիզում Հնչակեանների դէմ բնաւ բոյկոտ չի հրատարակել, բայց այն մեծ համակրութիւնից և վշտակցութիւնից, որ արտայայտեց Թաւրիզի երկսեռ հասարակութիւնը Մհերի թաղման և հոգեհանգստեան ժամանակ։

Ի դիմաց Հնչակեան կուս. եան Ատր. կեդ. մասնաճիւղի վարչութեան

Ատենադպիր — Ատենապետ՝
ԽՈՍՐՈՎ — ԱՏՐՊԱՏՈՒՆԻ
(կնիք)

Յ. Գ.— Մի մի օրինակ էլ ուղարկեցաւ „Կեանք“ և „Կայծ“ լրագրներին։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նկարիչ Թէթֆաճեանի Անիի աւերակների գունաւոր եւ գեղեցիկ ալբոմները եւ փոստ քարտերը մեծ քանակութեամբ ծախւում են Վիեննայում պ. Գ. Ամատունու մօտ։

Ալբոմի գինը, փոստի ծախքով, 3 քրօն է, իսկ փոստ կարտերի հատը փոստի ծախքով 20 հելլեր:

Պէտք է դիմել հետեւեալ հասցէին.
Գ. Ամատունի
Սդ. Րուվլը Կաս Թիւ 3 դիր 32.
ՎԻԷՆՆԱ

որ միշտ պատրաստ է լսել մեզ եւ գոհացում տալ մեր պահանջներին. որպէս մի օսմանեան հպատակ իսլամ ինձ բոլորովին ցանկալի ալ չէ օտար տէրութեանց միջամտութեանը դիմել, քանզի դրանով մենք առիթ կը ներկայացնէինք նրանց մեր տէրութեան ներքին գործերին խառնուելու եւ բացայայտ է որ այդպիսի մի քայլ մեր կողմից Սուլթանի, որ մեր խալիֆն ալ է, արդարացի դժգոհութիւնը եւ բարկութիւնը կը գրգռէր մեզ դէմ եւ յետոյ յետինն քան զառաջին վատ կը լինէր մեզ համար: Նորին մեծութիւնը մեզ շատ լաւ է ճանաչում եւ մեր հլու հպատակութեան մասին նա բոլորովին վստահ է. դրան ապացոյցն այն շնորհները եւ պարգեւները, որոնց նա մեզ քրդերիս յաճախ արժանացնում է եւ մենք աւելի պէտք ու ցանկութիւն չունինք բոլորովին»։

Շէյխը իր այս ճառով արդէն իր վերջի խօսքն ասել էր։

Շուտով էլ բերեցին սովորական ղայֆէն արծաթեայ ափսէի վրայ շարած փոքրիկ ֆինջաններով, որոնք զետեղուած էին ամենանուրբ ճարտարարուեստութեամբ շինուած թափանցիկ ոսկեզօծ զայֆերի մէջ։ Շէյխը ըստ արեւելեան հիւրընկալական օրէնքին հրամայեց մատուցանել նախ կոնսուլին եւ հիւրերին, իսկ ամենից յետոյ ինքն էլ վեր առեց մի ֆինջան։

(Շարունակելի)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ժընեվի մէջ տեղի ունեցած Կարմիր Խաչին վերաբերեալ համաժողովին մէջ Պուլկարիոյ ներկայացուցիչը ստորագրած է իբրեւ բոլորովին անկախ պետութեան մը ներկայացուցիչ։

—Միլանի ցուցահանդէսին կը մասնակցի և Պուլկարիա, որուն բաժինը մեծ գովասանքներու արժանացեր է եւրոպացիներու կողմէն։

Յանձնախումբ մը մեկներ է Դանուբը ուսումնասիրելու պուլկար ռուման երկաթուղիներու հաղորդակցութիւնը միացնելու համար Դանուբի վրայ կամուրջ շինելու նպատակով։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Պոլսէն „Թանին“ հետեւեալը կը հեռագրեն. Հայոց պատրիարքը իր հայրենակիցներուն անունով ըրած պահանջներուն գոհացում տրուելու խոստում առնելով գիւանատունէն համաձայնած է իր հրաժարականը յետաձգել և սպասել որ այդ խոստումը գրաւոր կերպով տրուի իրեն։

Ոստիկանութիւնը ձերբակալած է հայ խմբագիրներ և փաստաբան մը։

— Սուլթան մեծ անհանգստութեան մէջ է ռուս դեսպան Զինովիեվ Վիեննա և Պերլին այցելելուն համար, որովհետեւ կը կարծէ թէ Զինովիեվ պաշտօն ունի եղեր այդ երկու պետութիւններու հետ բանակցիլ որ Անգլիոյ. Ֆրանսայի և Ռուսիոյ հետ համաձայն գործեն Թուրքիոյ մէջ։

— Ամերիկեան գործակատարի փոխանորդը Թուրք վարչութեան յայտարարած է որ գործակատարութիւնը դեսպանութեան վերածուած է։ Մինչեւ օրս Սուլթան կը հակառակէր, սակայն Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը առանց Սուլթանի համաձայնութեան որոշած է այդ քայլը ընել։

— Պոլսէն կը հեռագրեն „Թանի“ թէ՝ պարսկա-թրքական սահմանագլխին վրա Թուրք և պարսիկ զօրքերուն միջև բաւական խոշոր ընդհարում տեղի ունեցեր է. երկու կողմէն սպաննուածներ և վիրաւորուածներ կան. Թուրք զօրքը ետ քաշուեր է։

ՌՈՒՍԻԱ

— Թօտորով անունով պուլկար մը ռումբերով միասին, Օտէսա հասնելուն պէս ձերբակալուեր է. Կը կարծուի թէ այդ անձը մասնակից եղած է Սուլթանի կեանքի դէմ եղած դաւադրութեանը։

—Քոբէնհակէնէ Լոնտոնի թերթերէն մին կը հաղորդէ թէ վերջերս Ֆինլանտեան ծովախորշի մօտ կասկածելի նաւեր նկատուեր են, ուր սովորաբար խարսխած կըլլայ Ցարին զբօսանաւը. ջրասոյզները ծովուն մէջ քանի մը ականներ գտած են որ և պարզապէս կը հասկցուի թէ դրուած են Ցարին զբօսանաւը պայթեցնելու համար։

Ցարը իր ճամբորդութիւնը յետաձգած է։

— Պերլինի թերթերը կը յայտարարեն որ իրօք Ցարը իր ճամբորդութիւնը Ֆիննեան ջուրերու մէջ յետաձգած է մինչեւ որ զգուշութեան միջոցները ի գործ դրուին։

—Պեթերսպուրկէն յունիս 25-ի կը հեռագրեն որ Թիֆլիսի մէջ ընդհանուր գործադուլ է եղած։

—Պեթերսպուրկէն կը հաղորդեն որ բոլոր նահանգներուն մէջ գիւղացիները ըմբոստացած են. և կը կտրեն հեռագրական և հեռախօսի թելերը։ Քրոնշդատի մէջ ձերբակալուած են 180 նաւաստներ զինուորական խռովութեան մասնակցած ըլլալնուն պատճառով։

—Վլատիվոսթոքէն Լոնտոն կը հեռագրեն թէ՝ Խարպինի մէջ յեղափոխական ժողովներու մասնակցելու պատճառով 600 հոգի ձերբակալուած և դատի ենթարկուած են։

ՖՐԱՆՍԱ

Ֆրանսայի կաթոլիկները անհամբերութեամբ եկեղեցին պետութենէ բաժանման օրէնքին մասին պապին տալիք որոշմանը կըսպասեն. Վերջին տեղեկութիւններուն համաձայն Պապը այդ նոր օրէնքը պիտի ընդունի։

—Տրէյֆիւսի փաստաբան Մօրնրա իր պաշտպանողական ճառը արտասանելով պերճախօս կոչ մը ըրած է Բ. դատարանին Տրէյֆիւսի զինուորական իրաւունքները վերադարձնել։

ՄՈՒՐՃ
Ամսագիր
Գրական. Հասարակական եւ Քաղաքական
Բաժնեգինը
Արտասահմանի համար տարեկան 12 րուբլի Վեցամսեայ 7 րուբլի
Հասցէ՝ Րէտաքսիօն տը լա ըըվիւ ՄՈՒՐՃ
(Կովկաս) ԹԻՖԼԻԶ

ԱՂԱՍԻ
Զէյթունի հերոսներ դիւցազներգութիւն, հինգ արարուած, եօթը պատկեր։
Դիմել հեղինակին՝ փօսթ ռէստանթ, Գահիրէ, Եգիպտոս
Գին Ֆր. 1 50

Пчатница на П. Глушковъ С-ѳ Вар.